

برنامه اقدام شبکه مدیریت محله محور

به نام
خداوند
جان و خرد

جمهوری اسلامی ایران
وزارت کشور

تاریخ: ۱۴۰۴ / ۷ / ۱
شماره: ۱۱۶۵۹۴
پست:

وزیر
۰۰

بسمه تعالی

استانداران محترم سراسر کشور

سلام علیکم

با عرض تبریک هفته دفاع مقدس و گرامیداشت یاد و خاطره شهیدای گرانقدر و آرزوی سلامتی و عاقبت برای جانبازان عزیز، پیرو موارد مطروحه در همایش سراسری استانداران در تاریخ ۱۴۰۴/۴/۳۰ و بحث و تبادل نظر به منظور آفق گشایی، در ارتقاء امنیت، شناسایی و حل مسائل اساسی و رفع نیازهای محله‌های شهری و روستایی، با امعان نظر به منویات ریاست جمهوری محترم، بدین وسیله «برنامه اقدام شبکه مدیریت محله محور» به شرح پیوست به منظور اجرا، ابلاغ می‌شود. انتظار می‌رود با هماهنگی‌های بین بخشی، نسبت به بهره‌گیری مناسب و استفاده حداکثری از ظرفیت نهادهای خدمت رسان استان شامل آموزش و پرورش، ورزش و جوانان، مساجد، بسیج، شبکه بهداشت و درمان، انجمن‌های خیریه، تشکل‌های مردم‌نهاد، کمیته امداد امام ره، شهرداری، فراجا، شعب قضایی، جمعیت هلال و احمر، بهزیستی، مراکز فرهنگی و بنیادها، نسبت به ارائه خدمات مؤثر و کارآمد به آحاد جامعه در ابعاد مختلف فرهنگی - آموزشی - ورزشی، اجتماعی، بهداشت و درمان، رفاهی و معیشتی، انتظامی و تأمین، مبادرت نمایند.

بدیهی است ثبت گزارش اقدامات صورت پذیرفته در محله‌ها به صورت نوبه‌ای در سامانه نظارت و ارزیابی محله‌ها، بر اساس شاخص‌های اعلامی از سوی سازمان امور اجتماعی که متعاقباً ارسال خواهد شد، مبنای ارزیابی عملکرد استان‌ها تلقی می‌شود.

در خاتمه یادآور می‌شود کمیته راهبری شبکه مدیریت محله محور در سازمان امور اجتماعی کشور برای پاسخگویی به ابهامات و رفع موانع احتمالی با مسئولیت جناب آقای دکتر هرامی به شماره ۸۸۹۶۷۰۰۸ و ۸۴۸۶۶۷۱۴ مستقر می‌باشد.

اسکندر موهبی

فهرست

- ۱- تعریف مدیریت محله محور ۶
- ۲- اهمیت و ضرورت مدیریت محله محور ۷
- ۳- اهداف ۸
- ۴- انتظارات ۹
- ۵- کمیته‌های تخصصی ۱۱
- ۶- تقسیم کار محلی ۱۲
- ۷- شیوه نامه تشکیل شورای پیشرفت محله ۱۳
- ۸- پایش و ارزیابی ۱۶

به منظور تحقق حقوق شهروندی و ارتقاء رضایتمندی اجتماعی و در راستای بند ۸۵ ماده ۸ قانون برنامه هفتم پیشرفت، مبتنی بر استفاده حداکثری از ظرفیت گروه‌های مردمی، جهادی، حلقه‌های میانی و ساکنان از طریق نهادهای پیشرفت و توسعه محلی مردمی و نقش آفرینی مردم در ارتقاء امنیت، شناسایی و حل مسائل اساسی و رفع نیازهای محله، پیاده سازی برنامه اقدام شبکه مدیریت محله محور به شرح زیر ارائه می‌گردد.

۱- تعریف مدیریت محله محور

یک رویکرد نوین در مدیریت محله است که بر اساس آن ساکنان یک محله برای تحقق عدالت اجتماعی با مسئولیت‌پذیری و انسجام محلی نسبت به ایفای نقش در وضعیت و شرائط محله خود از طریق توسعه و بهبود محله، فرآیند سازماندهی، هماهنگی، برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، اجرای فعالیت‌های مدیریتی، نظارت بر خدمات اجتماعی در سطح محله، شناخت نیازها و ارتقاء کیفیت زندگی و ارتقاء امنیت محله با بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های محله با مشارکت فعال و مستقیم مردم و همکاری نهادهای محلی نظیر مساجد، پایگاه‌های بسیج، معتمدین، مراکز بهداشتی درمانی، نخبگان، شوراهای محلی، سایر تشکل‌های مردمی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، انجام می‌شود. این رویکرد بر اصل خود اِتکایی، مشارکت محوری و استفاده از ظرفیت‌های محلی استوار می‌باشد و هدف آن ایجاد محله‌هایی پویا، ایمن و پایدار است.

۲- اهمیت و ضرورت مدیریت محله محور

با توجه به چالش‌های کنونی نظیر: رشد سریع شهرنشینی، حاشیه‌نشینی و سکونت‌گاه‌های غیررسمی، مشکلات زیرساختی، پیچیدگی‌های متعدد همچون سبک زندگی جدید و فردگرایی و کاهش همبستگی اجتماعی، مواجه هستیم. بر این اساس، اجرای مدیریت محله‌محور، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر بوده و موجب منافع زیر خواهد شد:

● **توجه به اجتماع محلی:** به عنوان مهم‌ترین رکن در حکمرانی مطلوب محسوب شده و افزایش سرعت و تسهیل در پاسخگویی به نیازهای جامعه محلی را در پی خواهد داشت.

● **تقویت مشارکت مردمی:** مردم به عنوان ذی‌نفعان اصلی در تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌ها محسوب شده و ضمن جلب مشارکت ساکنان، حس تعلق به محله، هویت محلی و توان‌افزایی گروه‌های محلی و فعالین اجتماعی را تقویت کرده و مسئولیت‌پذیری جمعی را افزایش داده و سبب افزایش وضعیت امنیت محله خواهد شد.

● **بهره‌گیری از ظرفیت‌های محلی:** استفاده از منابع انسانی، فرهنگی و اجتماعی موجود در محله، هزینه‌های مدیریت شهری را کاهش داده و کارایی را افزایش خواهد داد.

● **حل مسائل محلی با راه‌حل‌های بومی:** امکان‌شناسایی نیازها و مشکلات توسط ساکنان، منجر به انسجام، مدیریت یکپارچه برنامه‌ها و اقدامات، بسیج هدفمند و هم‌افزایی منابع و امکانات مطابق با اولویت‌ها و نیازهای واقعی جامعه محلی شده و ارائه راه‌حل‌های متناسب با ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی محله و توسعه پایدار و توزیع عادلانه منابع، می‌شود.

- ارتقاء کیفیت زندگی: از طریق بهبود زیرساخت‌ها، خدمات عمومی و تقویت روابط اجتماعی، کیفیت زندگی ساکنان ارتقاء می‌یابد.
- کاهش بار مدیریت متمرکز: با واگذاری برخی مسئولیت‌ها به نهادهای محلی، فشار بر مدیریت متمرکز، کاهش می‌یابد.

۳- اهداف (امنیت، سلامت، آموزش، معیشت، خدمات عمومی و عمرانی، آسیب‌های اجتماعی و ...)

- ۳/۱- ارتقاء مشارکت فعال ساکنان در تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌های محلی.
- ۳/۲- بهبود زیرساخت‌ها و خدمات عمومی و عمرانی در سطح محله با استفاده از ظرفیت‌های محلی.
- ۳/۳- تقویت همبستگی اجتماعی و حس هویت محله‌ای.
- ۳/۴- کاهش مشکلات، معضلات محلی و آسیب‌های اجتماعی از طریق راه‌حل‌های مشارکتی.
- ۳/۵- افزایش کارآمدی و ایجاد توسعه پایدار و امنیت در سطح محله‌ها.
- ۳/۶- ارائه خدمات آموزشی، سلامت، معیشتی و ... در ابعاد مختلف به ساکنین محله و توانمند سازی آنان.

۴- انتظارات

- ۴/۱- شناسایی، رصد مسائل و مشکلات و تهیه نظام جامع مسائل محله و تدوین سند پیشرفت و توسعه محله (نقشه راه).
- ۴/۲- تلاش برای بهبود شاخص‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، بهداشتی، معیشتی، رفاهی و تأمین محله به منظور افزایش سطح رضایت مندی ساکنان از خدمات محلی از قبیل:
- تلاش برای رفع نارسایی‌ها و مشکلات عمرانی و زیرساختی در محله از طریق انعکاس مراتب به مراجع ذی ربط و پیگیری برای بهره مندی از ظرفیت خیرین و نهادهای مرتبط، پایش مستمر وضعیت محیط زیست محله و اختلالات آن.
  - طراحی و اجرای برنامه‌های اجتماعی در زمینه‌های؛ نشاط و امید اجتماعی، جشن‌ها و رویدادهای فرهنگی؛ هنری و ورزشی.
  - کاهش عوامل زمینه ساز و موثر در بروز و شیوع آسیب‌های اجتماعی در محله و تلاش برای بهبودی افراد آسیب دیده با استفاده از ظرفیت‌های تشکل‌های مردمی و نهادهای عمومی غیر دولتی و دستگاه‌های دولتی.
  - اجرای برنامه‌های مهارت آموزی، کار آفرینی و اشتغال زایی برای افراد ساکن در محله با مشارکت دستگاه‌ها و نهادهای دی ربط.
  - اجرای برنامه‌های حمایتی به منظور حمایت از خانواده‌های آسیب پذیر از طریق بسته‌های معیشتی، سبدهای غذایی و ... با کمک خیرین و تشکل‌های مردمی و نیکوکاری.
  - پایش سلامت و غربالگری به منظور شناسایی به موقع بیماری‌ها در سطح محله و ارائه آموزش‌های بهداشت فردی و عمومی.

- ارائه خدمات سلامت روان و اجرای مشاوره‌های روان شناختی و برنامه‌های آگاهی بخش در زمینه مهارت‌های اجتماعی و فردی با مشارکت سمن‌ها، خیریه‌ها، متخصصین محلی و ....
- اجرای نظارت اجتماعی و بهره مندی از مشارکت‌های مردمی در تأمین و ارتقاء امنیت محله از طریق راه اندازی گشت‌های محلی، نصب دوربین‌های مدار بسته، دریافت، بررسی و پیگیری گزارش‌ها و ارائه هشدارهای محلی به ساکنان.
- اجرای برنامه‌های مدیریت بحران و افزایش تاب‌آوری اجتماعی در محله از طریق آموزش‌های پدافند غیر عامل، تجهیز پایگاه‌های بحران محلی و همچنین تهیه نقشه ارتقاء ایمنی محله در ابعاد مختلف.
- ۴/۳- بسترسازی برای ارتقاء مشارکت مردمی و ساکنین محله در اجرای برنامه‌ها.
- ۴/۴- ایجاد هماهنگی و تعامل مؤثر با دستگاه‌های اجرایی و برنامه‌ریزی مشارکتی به منظور رفع نیازها و مسائل جامعه محلی.
- ۴/۵- دیده‌بانی و مطالبه‌گری اقدامات دستگاه‌های متولی و نهادهای عمومی به منظور بهبود شاخص‌های محله.
- ۴/۶- بررسی و تصویب برنامه‌های پیشنهادی و تلاش برای اجرایی شدن آنها.

۵- کمیته‌های تخصصی

به منظور تحقق موارد فوق، شورای پیشرفت محله، که بر اساس بند هفتم این برنامه تشکیل می‌شود کمیته‌های تخصصی را با بهره‌گیری از صاحب نظران، متخصصان و معتمدین در موضوعات ذیل تشکیل خواهد داد:

۵/۱- کمیته عمران و خدمات محلی و محیط زیست

۵/۲- کمیته بهداشت و سلامت

۵/۳- کمیته نشاط و ورزش

۵/۴- کمیته امنیت عمومی و آسیب‌های اجتماعی

۵/۵- کمیته خدمات حمایتی و معیشتی

۵/۶- کمیته امور فرهنگی، آموزشی و دینی

تبصره ۱: در صورت ضرورت و به هنگام وقوع حوادث و بحران‌ها، کمیته‌ای تحت عنوان « مدیریت بحران » با حضور رؤسا و اعضای کمیته‌های شش‌گانه تشکیل و تدابیر لازم اتخاذ خواهد شد.
تبصره ۲: اعضاء هر کمیته از میان داوطلبان متخصص و خوش نام محله و یا اعضاء سمن‌ها و تشکل‌های مردمی با معرفی رؤسای کمیته‌ها و تصویب شورا انتخاب می‌شوند. نحوه تشکیل، تعداد اعضاء و وظایف هر کمیته در آیین‌نامه داخلی به تأیید شورای می‌رسد.

۶- تقسیم کار محلی ❁

۶/۱- مسجد:

مسجد به عنوان کانون فرهنگی و مذهبی، محور هماهنگی فعالیت‌های محله است.

۶/۲- بسیج:

بسیج به عنوان بازوی اجرایی و نظارتی، نقش کلیدی در بسیج منابع انسانی و تأمین امنیت محله دارد.

۶/۳- مردم (ساکنان محله):

به عنوان ذی‌نفعان اصلی، مشارکت‌کننده فعال در تمامی مراحل مدیریت محله می‌باشند.

۶/۴- سایر نهادها (سمن‌ها، گروه‌های جهادی، هلال احمر، کمیته امداد امام ره، بهزیستی، مراکز بهداشتی، فراجا، شهرداری، مدارس و سایر ادارات محلی):

به عنوان حامی و تسهیل‌گر، پشتیبانی مالی، فنی و قانونی را ارائه می‌دهند.

۷- شیوه نامه تشکیل شورای پیشرفت محله

« شورای پیشرفت محله » به عنوان حلقه‌های میانی و رابط مؤثر بین دستگاه‌های دولتی، نهادهای حاکمیتی، شهرداری‌ها، هلال احمر، بسیج، مساجد و همچنین معتمدین، متخصصین، سمن‌ها، خیرین و گروه‌های جهادی مردمی به شرح زیر تشکیل می‌شود:

الف) ارکان

۱- شورای پیشرفت محله به عنوان مهمترین رکن نهاد توسعه محلی و مردمی می‌باشد که در هر محله تشکیل می‌شود:
تبصره:

در محله‌هایی که از سوی برخی سازمان‌ها نظیر: امور مساجد (با تحت پوشش داشتن حدود ده هزار مسجد)، سازمان بسیج مستضعفین، قرارگاه‌ها، سرای محله و...، اقدامات مشابه، موفق، مؤثر و کارآمد برای تحقق موارد مندرج در بخش انتظارات، در حال انجام می‌باشد، استمرار یافته و مورد حمایت قرار گیرد.

۲- اعضاء:

ترکیب اعضای شورای محله به اقتضای شرایط و ظرفیت‌های موجود و ترجیحا با محوریت مسجد محله و با عضویت معتمدین، نمایندگان نهادهای مستقر در محله، سمن‌ها، خیریه‌ها و... که از تخصص، تجربه کافی و حسن شهرت برخوردار باشند، از سوی کمیته موضوع بند ۵/۲ بخش «ج» تعیین خواهد شد.

تبصره:

نحوه تشکیل جلسات، انتخاب رییس، نایب رییس و سایر موضوعات در

آیین نامه داخلی شورا تعیین و به تصویب شورای محله خواهد رسید. در صورت نبود یا عدم آمادگی مسجد محله، ساز و کارهای لازم از سوی شورا نیز اتخاذ خواهد شد.

ب) محدوده هدف محله

محدوده مورد نظر برای هر محله، لزوماً محدوده جغرافیایی شهرداری و تقسیمات موجود نخواهد بود و حسب نظر کمیته موضوع بند ۵/۲ «بخش ج» تعیین خواهد شد.

ج) راهبری و پشتیبانی

۵/۱- استانداری‌ها، فرمانداری‌ها، بخش‌داری‌ها، دهیاری‌ها و شهرداری‌های شهر و یا منطقه و یا ناحیه (حسب مورد)، موظف به پشتیبانی‌های مورد نیاز از شورای پیشرفت محله می‌باشند.

۵/۲- به منظور هماهنگی و تسهیل‌گری برای فعالیت شورای پیشرفت محله، کمیته حمایت و راهبری شهرستان با مسئولیت فرماندار و عضویت شهردار (به عنوان دبیر)، مدیر سازمان تبلیغات اسلامی، فرمانده ناحیه بسیج و دو نفر از نمایندگان تشکل‌های مردمی فعال در شهرستان (به انتخاب فرماندار) تشکیل می‌شود. فرماندار شهرستان مکلف است اقدامات لازم برای تشکیل شورای پیشرفت محله را بر اساس این شیوه نامه انجام دهد.

۵/۳- شورای راهبری در هر استان با مسئولیت استاندار و حضور رییس سازمان بسیج، مدیر کل تبلیغات اسلامی، شهردار مرکز استان، مدیرکل دفتر اجتماعی و فرهنگی استانداری (به عنوان دبیر) و دو نفر از نمایندگان تشکل‌های مردمی (به انتخاب استاندار)، سیاست‌گذاری استانی و نظارت

بر حسن اجرای امور را برعهده خواهد داشت. بدیهی است دعوت از سایر مدیران دستگاه‌ها بنا به تشخیص استاندار بلامانع می‌باشد.

۵/۴- به منظور انسجام فعالیت دستگاه‌ها و نهادهای مختلف، وزارت کشور (سازمان امور اجتماعی) وظیفه راهبری و نظارت در سطح ملی را بر عهده خواهد داشت و گزارش‌های لازم را هر شش ماه یک بار در شورای اجتماعی کشور ارائه خواهد نمود.

۸- پایش و ارزیابی

فرآیند پایش و ارزیابی شبکه مدیریت محله محور، یکی از ارکان کلیدی برای اطمینان از سنجش میزان تحقق اهداف این برنامه و بهبود عملکرد و ارائه راهکارهای اصلاحی، می باشد. در این راستا، سامانه و «سکوی جامع ملی رصد» از سوی سازمان امور اجتماعی وزارت کشور طراحی، تهیه و برای اجراء، ابلاغ خواهد شد.

تبصره:

با توجه به تجارب و فعالیتهای برخی از سازمانها، نهادها، سمنها، قرارگاهها و... در محلهها و ثبت اقدامات در سامانههای مربوط، لذا مراتب به عنوان زیر سامانه تلقی شده و با اتصال آنها به «سکوی جامع ملی رصد وزارت کشور»، زمینه برای نظارت دقیق نوع خدمات ارائه شده به افراد با کد ملی فرد خدمات گیرنده در محله، هموار می شود.

- شاخصهای ارزیابی

برخی از شاخصهای ارزیابی عبارتند از: تعداد افراد تحت پوشش، میزان مشارکت ساکنان، تعداد و نوع طرحهای اجرا شده در بازه زمانی مشخص، کاهش مشکلات محلی، میزان منابع مالی و همچنین بهره‌گیری از نیروهای داوطلب و متخصص، ارتقاء سطح رضایتمندی ساکنان، کیفیت همکاری بین نهادها، تقویت حس هویت محله‌ای و همبستگی اجتماعی و ماندگاری نتایج و اثرگذاری طرحها.

د) ملاحظات

- ۱- دوره فعالیت شورای پیشرفت محله چهارسال می‌باشد و انتخاب مجدد اعضا بلامانع است.
- ۲- کلیه اقدامات دستگاه‌های اجرایی و شهرداری‌ها در محله‌ها باید با مشورت شورای پیشرفت محله انجام شود.
- ۳- نقشه راه و برنامه زمان بندی اقدامات عملیاتی مورد انتظار این شیوه‌نامه، حداکثر ظرف یک ماه پس از تشکیل، توسط شورای پیشرفت محله تهیه و اجرایی خواهد شد.
- ۴- با توجه به اخذ بازخورد از استانها، نسخه بعدی برنامه اقدام مدیریت محله محور، در صورت نیاز از سوی وزارت کشور (سازمان امور اجتماعی) اصلاح، تکمیل و ابلاغ خواهد شد.
- ۵- سازمان صدا و سیما، رسانه‌ها و سایر نهادهای فرهنگی موظفند در جهت حمایت از این طرح اقدامات لازم را انجام دهند.

سازمان امور اجتماعی کشور